

L'ENDEVINALLA I LA POESIA

PEP MOLIST

Composició, generalment en vers, que es refereix, d'una manera ambigua, a un objecte o a un concepte que cal endevinar.

Gran Enciclopèdia Catalana, 1974

La resolució d'enigmes i endevinalles solia tenir lloc al llevat de taula dels banquets. No és sols un joc: porta a un coneixement diferent i sorprenedor de la realitat, per la imaginació, l'enginy i l'astúcia; més enllà de rodolins i jocs de paraules, entren en la metàfora i l'analogia, el doble sentit, el llenguatge simbòlic, ran de la poesia, i conserven un cert animisme de la realitat.

Soler i Amigó, Joan (1998). *Enciclopèdia de la fantasia popular catalana*. Barcanova

A partir tant de la definició de la GEC com de la de l'obra de Joan Soler i Amigó, hom s'adona ben aviat que endevinalles i poesia han viatjat sovint plegades. Les endevinalles gairebé sempre se'ns han ofert en forma de rodolí, "en vers" i s'han mogut "ran de la poesia", tal com diu aquest autor.

És per això que la poesia adreçada als infants, en molts casos, ha utilitzat l'endevinalla com a punt de partida, per la capacitat poètica i de joc que suggereix.

Això es constata en molts dels llibres de poesia per a infants d'autors del nostre país en què l'estructura que fa servir l'autor per definir un animal, una planta, un objecte, etc. s'acosta molt a la de l'endevinalla, sobretot si s'obvia el títol quan aquest és el nom de l'objecte del poema.

En veiem nombrosos exemples en alguns dels llibres de poesia per a infants més representatius d'aquests darrers anys, sobretot en els dedicats a animals. N'hem fet una tria que presentem a continuació i que pot esdevenir una font important de recursos per trobar-hi endevinalles-poesia creades pels millors poetes del nostre país.

LES ENDEVINALLES DELS POETES

El pop

Marina. Cavall de mar

Barcanova, 1999.
Sopa de llibres; 20

Endevina endevineta:
li agrada viure amagat.
Endevina endevinalla:
té vuit potes i no balla.

Porta caputxa i es mulla,
té un sac de tinta i no es taca,
no sap escriure ni un mot
té tres lletres i es diu pop.

Olga Xirinacs

Sóc el ganut més sortós:
tot sovint, d'una embranzida,
pesco amb sis agafadors.

Museu zoològic

Barcanova, 1998
Sopa de llibres; 19

Josep Carner

Com els poetes de volada,
escriu el seu nom damunt l'aigua.

Bestiolar de la Clara

Baula, 1992
Ala Delta; 44

Miquel Desclot

El cargol

Sense sortir de casa

Diuen els habitants constants del bosc
que la teva teoria del dia es basa
a veure el món a poc a poc,
amb la meitat del cos dins del rebost,
sense sortir de casa.

Endevina, endevinaràs, quin animal seràs

Columna, 1995
Columna xip

Josep Francesc Delgado

Tinc banyes que no fereixen,
menjo tant de verd com puc
i, com una joia viva,
porto un estoig al damunt.
Temo sabates discretes
i peus feixucs o ferrats
que sabrien esclafar-me
damunt la pols o l'herbam.
I quan sento criatures
que a la voreta o de lluny
canten un: -Cargol, treu banya!-
mig em moro de poruc.

Bestiari

Barcanova, 1998
Sopa de llibres; 22

Josep Carner

Tinc Una capsa que camina
sense beure gasolina.

Bestiolar de la Clara

Baula, 1992
Ala Delta; 44

Miquel Desclot

La tortuga

A poc a poc
va fent camí,
arriba a un lloc:
ja pot dormir!
Amaga el cap,
i peus també!,
tota ella hi cap
i passi-ho bé!

Estimades feres

Bruño, 1990
Altamar; 6

Ricard Bonmatí

La vaca

La bona llet
no rima amb pet,
però el meu nom
rima amb caca.
Per això em diuen...

Disfresses

La Galera, 2002
Grumats; 114

Josep M. Sala Valldaura

El ximpanzè

Orellut i geperut,
braços llargs i desmarxat,
cul pelat i cos pelut:
aquí tens el teu retrat!

Estimades feres

Bruño, 1990
Altamar; 6

Ricard Bonmatí

El pingüí

Pingüí

Amant de la mullena,
Amb gregarisme rar,
Com nosaltres emplena
Les ribes de la mar.
Conserva tanmateix
El decòrum que ens manca
I neda com un peix
Amb frac i armilla blanca.

Bestiari

Barcanova, 1998
Sopa de llibres; 22

Josep Carner

La xemeneia

No sóc de fusta

No sóc de fusta
sinó de pedra.
La gola, negra;
la boca, llum.
Sóc una pipa
que treu el fum
posada dreta:

Cosari: trenta-tres endevinalles sobre les coses de casa i una endevinalla de la rambla de les Flors

Baula, 2000
Ala delta; 123

Josep Francesc Delgado